

V materiáloch nájdete:

Tematická časť

- Predstavenie regiónu Tigray
- Téma 23. ročníka
- Fotoprezentácie o projekte a krajine
- Stretko 1: Život detí v Alitene
- Stretko 2: Na ceste k životu
- Tvorivé námety inšpirované Etiópiu
- Ikona Narodenia Pána

Ku koledovaniu

- Námety na kolednícky program
- Znotované koledy

+ pestré prílohy

- Vystrihovačka – Etiópsky betlehem
- Etiópske detské pesničky
- Kvíz a mnohé iné

DOBRÁ NOVINA

Metodický materiál

Etiópiia

23. ročník

Ďakujeme, že sa s nami pripravujete na Dobrú novinu.

Metodické materiály Dobrej noviny vydáva eRko – HKSD pre svoju vnútornú potrebu.

Neprešlo jazykovou úpravou. Nepredajné. September 2017.

Občianske združenie eRko – HKSD podpísalo Kódex používania obrazového materiálu a podávania správ.

Svoje komentáre a výhrady môžete zasielať na adresu: kodex@erko.sk

Pripravili: Danica Olexová, Anna Paľovová, Miroslava Hôrecká a Beáta Baranová

Ilustrácie, snímky a sadzba: Danica Olexová

snímky na strane 2: Mekele – Darina Maňurová, Ulica v Mekele - Anna Paľovová

Fotografie na obálke: snímka Ababy a Weini – Danica Olexová, snímka koledníčky s Lendaku – Ondrej Majerčák,

snímka koledníkov z Rybian – Andrej Cibula

Tlač: Duprint

Kontakt: eRko – HKSD, Miletičova 7, 821 08 Bratislava,

tel: 02 2044 5254 mobil: 0908 183 410, email: dn@erko.sk

www.dobranovina.sk

eRko

Región Tigray – okres Irob – mesto Alitena

Naša dvojstránka vám predstaví oblasť, kde sa nachádza tohtoročný ťažiskový projekt Dobrej noviny. Hornatý sever Etiópie na hraniciach s Eritreou skrýva mestečko Alitena. Práve tam je podporované zdravotné centrum, ktoré cez náš spoločný projekt pomáha mamám a deťom v okrese Irob.

Kraj Tigray je počtom obyvateľov (5 miliónov) aj rozlohou (41 410 km²) veľmi podobný Slovensku. Miestna katolícka diecéza – Eparchia Adigrat – zahŕňa celý Tigray a severnú časť regiónu Afar. Diecéza je veľká ako celé Rakúsko. Centrom diecézy je osemdesiatitisícové mesto Adigrat.

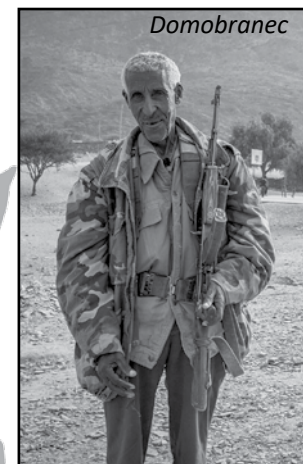
Počtom veriacich (asi 23 000) je katolícka cirkev v Eparchii Adigrat malá, prácou v oblasti zdravotníctva, vzdelávania, rozvojovej spolupráce a integrovaného rozvoja je po vláde najsilnejšou inštitúciou v regióne.

Kraj je domovom národov Tigray (okolo 96 %), Amhara a Irob. Väčšina obyvateľov patrí k ortodoxným kresťanom, asi 4 % tvoria moslimovia a menej ako 1 % pripadá na katolíkov.

Región bol poznačený bojmi v 70-tych, 80-tych aj začiatkom 90-tych rokov minulého storočia, počas etiópskej občianskej vojny. Ťažké dôsledky na pohraničný región mali aj tridsaťročné boje Eritrei za nezávislosť (1961-1991). V roku 1998 vypukla ďalšia krvavá vojna medzi Etiópiou a Eritreou. OSN v roku 2002 rozhodla o pridelení väčšiny sporných území Eritrei. Rozhodnutie OSN však doteraz nebolo celkom zrealizované a v regióne vládne napätie spojené s neustálou prítomnosťou armády aj ozbrojených civilných hliadok.

Obyvateľstvo sa tu venuje hlavne poľnohospodárstvu. Na väčšine svahov vybudovali ľudia kaskády terás – zvaných *daldal*. Zabraňujú odnosu pôdy a rýchlemu odtoku vody. Región nedokáže vyprodukovať dostatok jedla pre svojich obyvateľov. Funguje tu systém vládnych potravinových prídeltov. Pomáhajú aj cirkvi a mimovládne organizácie.

Etiópiá

Pred mnohými rokmi bola celá oblasť pokrytá lesmi a mikroklima podporovala vznik zrážok. Väčšina lesa bola zničená počas dlhotrvajúcich vojen. Drevo je tu stále hlavným palivom na varenie. V Tigrayi prší hlavne od Augusta do Septembra. Lesy dokázali vodu v krajine udržať, po ich zdecimovaní je však krajina väčšinu roka suchá.

Tigray produkuje hlavne teff (obilnina s najmenším zrnom na svete), pšenicu a jačmeň. Pestuje sa aj bavlna, fazuľa, šošovica, cibuľa a zemiaky. Kraj exportuje bavlnu, kadidlo, sezam a minerály. Bohaté minerálne zásoby tvoria hlavne: zlato, meď, železná ruda, zinok, olovo, azbest, kremičitý piesok, kaolín, grafit, mramor, žulová bridlica, vápenec a mnoho iných. Známe je tu aj zlatotectvo, maľba ikon, či výroba drevených sóch.

Národy Tigraycov aj Irobov patria do Habešskej etnickej skupiny. Odvádzajú svoj pôvod od Šema, najstaršieho syna Noema. Ich jazyky sú odvodené od starobylého jazyka Ge'ez a používajú zaujímavé písmo – fidel.

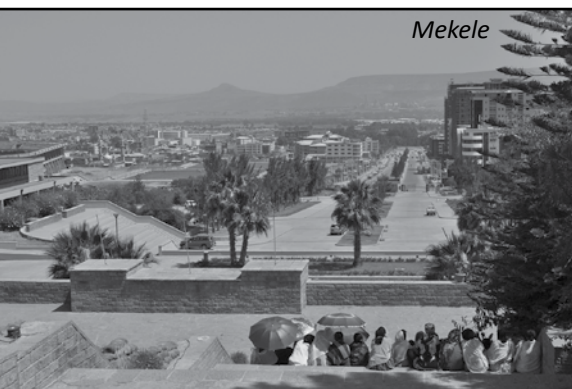
Názov Etiópiá v písme fidel:

ኢትዮጵያ

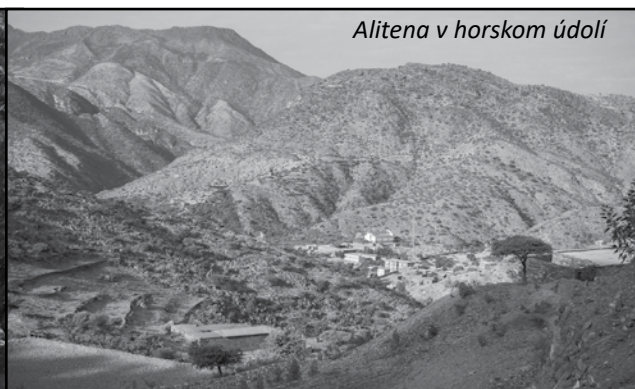
Aksum – najznámejšie mesto v tigrayskom kraji

V 3. – 6. storočí nášho letopočtu sa mesto Aksum stalo najdôležitejším obchodným centrom severovýchodnej Afriky. Aksumské kráľovstvo prijalo kresťanstvo omnoho skôr ako naši predkovia, už v 4. storočí. Význam Aksumu začal upadať koncom 9. storočia, po silnom nástupe Arabov. Pamiatky starobylého Aksumu, sú súčasťou Zoznamu svetového kultúrneho dedičstva UNESCO. Traduje sa, že v Aksume sa nachádza pôvodné desatoro. Archu Zmluvy do Etiópie údajne priniesol Menelik I., syn kráľa Šalamúna a kráľovnej zo Sáby. Vidieť Archu však smie iba mních, ktorý ju stráži. Po jeho smrti vyberú ďalšieho strážcu Archy.

Aktivitu s etiópskym písmom nájdete v Stretku 1 na strane 6.

Mekele

Alitena v horskom údolí

Alitenské dievčatá v gabbi

Aksumský obelisk

Kaplnka Tabúl

Katedrála Panny Márie Sionskej

Najväčším mestom v regióne je Mekele, ktoré má asi 320 000 obyvateľov. Má prezývku *Hviezda severu* a je jedným z hlavných centier vzdelávania a hospodárstva v celej Etiópii. Sú tu vysoké školy, medzinárodné letisko, podniky na produkciu a spracovanie ocele, automobilová výrobná linka i cementárne.

V tradičnom oblečení prevláda biela farba. Muži aj ženy nosia okolo ramien biele gabbi.

Ďalšou pozoruhodnosťou Aksumu sú obelisky. Najznámejší obelisk je 1700 rokov starý, 24-metrov vysoký, 160 tonový žulový stĺp s vytresanými ornamentami.

Etiópska ortodoxná cirkev tvrdí, že Archa Zmluvy – truhlica obsahujúca pôvodné kamenné dosky s desatorom – je uložená v Kaplnke Tabúl, pri Katedrále Panny Márie Sionskej v Aksume. Katedrála je významným pútnickým miestom.

Diecézna katedrála v Adigrate

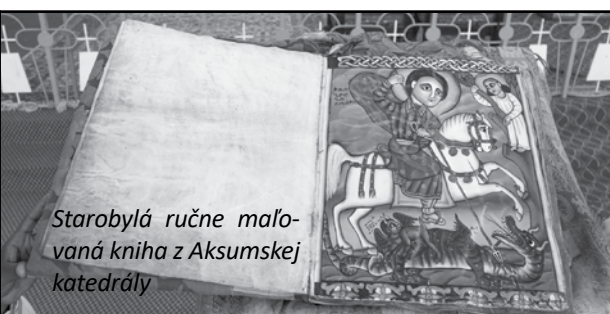
Ulica v Mekele

Praženie kávy v Alitene

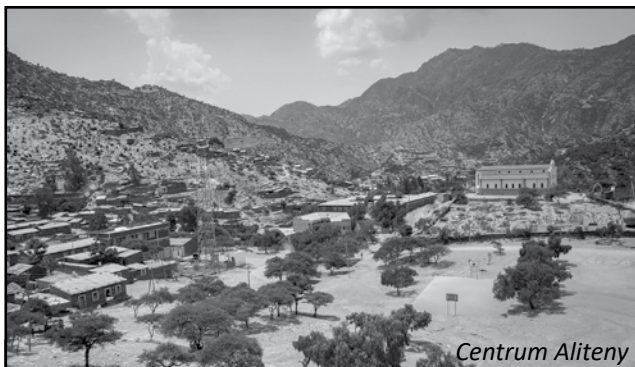

Maľba z aksumskej katedrály

Starobylá ručne maľovaná kniha z Aksumskej katedrály

Centrum Aliteny

Alitena je historickým centrom okresu Irob. Malé horské mestečko má iba okolo 5000 obyvateľov, väčšina žije v usadlostiach roztrúsených na svahoch okolo centra. Irobčania sú aj etnická skupina, ktorá dominuje na severovýchode kraja Tigray. Irobania hovoria jazykom saho. Sú to prevažne kresťania – patria najmä k Etiópskej ortodoxnej cirkvi Tawahedo a ku Katolíckej cirkvi. Traduje sa, že názov Irob je odvodený zo slova *oroba*, ktoré znamená: *vitajte v našom dome*.

Alitena sa považuje za jedno z centier katolíckej viery v Etiópii, vďaka evanjelizačnej práci sv. Justína de Jacobis. Práve z oblasti Aliteny pochádza množstvo katolíckych kňazov, rehoľníkov a rehoľníčok. Priamo z mesta je i súčasný biskup eparchie Adigrat Abune Tesfaselassie Medhin.

Alitena je väčšinu roku veľmi suchá. Plodínám sa darí iba na poliach so zavlažovaním. Mnohé rodiny chovajú ovce, kozy, hovädzí dobytok a sliepky. Takmer pri každom dome rastie kaktus – opuncia, ktorý v čase potreby slúži ako potrava ľuďom i zvieratám. Po krátkom období dažďov má aj veľmi chutné ovocie. Špecialitou tohto kraja je vynikajúci biely med.

V okolí Aliteny je typickým jedlom tihlo. Pripravuje sa z opraženej jačmennej múky, zmiešanej s vodou do hustého cesta. Z neho sa formujú malé guľky a vhadzujú sa do misky so štipľavou omáčkou. Rodiny aj hostia jedávajú spoločne z plochého košíka *messob*, v ktorom je vložená veľká tácka. Každý si odlomí z chleba, alebo odtrhne z placky injera, a tak nabera omáčku, mäso, zeleninu alebo vajcia uložené v *messobe*.

V lete 2017 boli v Alitene aj **DOBROVOĽNÍCI** zo Slovenska.

Rozhovor so sr. Meazou nájdete v Dobrych novinách.

Vincentky v Alitene

Ťažiskový projekt 23. ročníka DN vedú sestry z kongregácie Dcér kresťanskej lásky sv. Vincenta de Paul. Vincentky v Alitene pôsobia už od roku 1973, kedy tu založili malé zdravotné stredisko. Prišli sem v čase, keď bol kraj postihnutý hladomorom a zostali tu pôsobiť. V 90. rokoch, keď Alitenu tvrdo zasiahla vojna medzi Etiópiou a Eritreou, žili sestry spolu s miestnymi obyvateľmi v utečeneckom tábore, kam sa museli z Aliteny presunúť. Alitenské zdravotné stredisko realizuje aj program zlepšenia zdravotnej starostlivosti pre matky a deti, ktorý podporujú koledníci a darcovia Dobrej noviny od roku 2015.

Okrem zdravotného strediska vedú Vincentky v Alitene aj škôlku s montessori výučbou a výživovým programom, rozvojové centrum pre ženy (tréningy, vzdelávanie, psychosociálna podpora, rozbeh drobného podnikania aj obyčajné stretávanie sa a zdieľanie radostí i ťažkostí), internát pre dievčatá z odľahlých oblastí, ktoré tak môžu chodiť do školy, program potravinovej pomoci, pre deti a mladých, ktorí chodia v Alitene do školy, detské a mládežnícke centrum.

Téma 23. ročníka: Na ceste k životu

Prvou inšpiráciou pre názov ročnej témy boli cesta a zachránené životy na severe Etiópie, kde sa nachádza tohtoročný ťažiskový projekt. So zdravotným strediskom sestier Vincentiek v Alitene spolupracujeme na programe zlepšenia starostlivosti pre matky a deti.

Ababa a Weini

Miestni zdravotníci sú „na ceste k životu“ doslova každý deň. Alitena sa nachádza v ťažko dostupnej horskej oblasti, s osídlením roztrúseným na svahoch hôr. K mnohým osadám tu žiadna cesta nevedie. Existujúca cesta, ktorú si miestni ľudia vytesali do kameňa je veľmi náročná.

Jedným z mála áut v Alitene je sanitka, ktorá je súčasťou nášho projektu. Dostupnosť lekárskej pomoci pomáha mnohým rodičkám s komplikáciami a malým deťom, ktoré by sa v náročnom teréne nedostali do nemocnice včas. Zdravotné centrum ročne pomôže na svet až 170 deťom.

Projekt sa venuje predpôrodnej aj popôrodnej starostlivosti a pomáha riešiť časté problémy novorodencov, bábätiak a malých detí do päť rokov – podvýživu, ochorenia i úrazy.

Alitenskú cestu k životu spoznáme cez príbeh Ababy a jej malej dcéry Weini, ktorým projekt sestier Vincentiek v Alitene pomohol zachrániť zdravie a život. Ich príbeh, zasadený do kamenitého horského kraja s oslíkmi, nebezpečnou cestou a narodením dieťaťa nám veru pripomína príbeh vianočný.

Na ceste k životu kráčame s Dobrou novinou aj cez našu solidaritu s ľuďmi okolo nás i v ďalekých afrických krajinách. Kráčame po nej, aj keď s koledou a dobrou zvestou prichádzame do domácností, kde ohlasujeme narodenie Pána. Ideme po nej, keď sa dokážeme zrieknuť niečoho, čo pomôže ľuďom, ktorých ani nepoznáme. Kráčame po nej v našich každodenných malých i veľkých rozhodnutiach.

V 23. ročníku Dobrej noviny plánujeme podporiť ďalších približne 30 projektov, ktoré prispievajú k zlepšeniu života ľudí v Keni, Južnom Sudáne, Ugande, Rwande, Kamerune a Etiópii.

Sr. Meaza Gebray, administrátorka zdravotného centra

Téma 23 ročníka: Na ceste k životu – fotoprezentácie a filmy

Predstavenie témy cez komentované fotoprezentácie a krátke filmy z Aliteny

Etiópia je obrovská a rôznorodá krajina – s Dobrou novinou nahliadneme do jej veľmi malej oblasti okolo mestečka Alitena na severných hraniciach krajiny. Práve odtiaľ sú obrázky a príbehy, ktoré vám prinášame.

Cez fotky a filmy sa stretneme aj s riaditeľom alitenského zdravotného strediska, doktorom Adhanom Gebrezezim, Ababou a malou Weini. Nakukneme aj do Ababinej domácnosti v skalnatých horách.

www.dobranovina.sk

STIAHNITE SI:

KRÁTKE FILMY

FOTO-
PREZENTÁCIE

PRÍLOHY

Na webstránke Dobrej noviny nájdete fotoprezentácie, ktoré môžete použiť podľa vašich potrieb na predstavenie ťažiskového projektu Dobrej noviny. Nájdete tam tri verzie – pre deti, pre starších aj stručnú univerzálnu verziu. Líšia sa dĺžkou, obsahom i komentármi k fotkám. Prezentačia pre deti je interaktívnejšia a v komentároch nájdete aj otázky pre malých divákov, ktoré môžete pri prezentácii použiť.

Filmy

Tému môžete priblížiť aj cez premietnutie krátkych filmov:

Film *Cesta* má 10 minút a je priamo z Aliteny na severe Etiópie, kde sestry Vincentky vedú projekt, ktorý sa stal ťažiskovým v 23. ročníku Dobrej noviny. Film priblíži aj príbeh Ababy a Weini.

Skrátená verzia filmu *Cesta* pre deti má 4 minúty. Obsah je zúžený na príbeh Ababy a Weini.

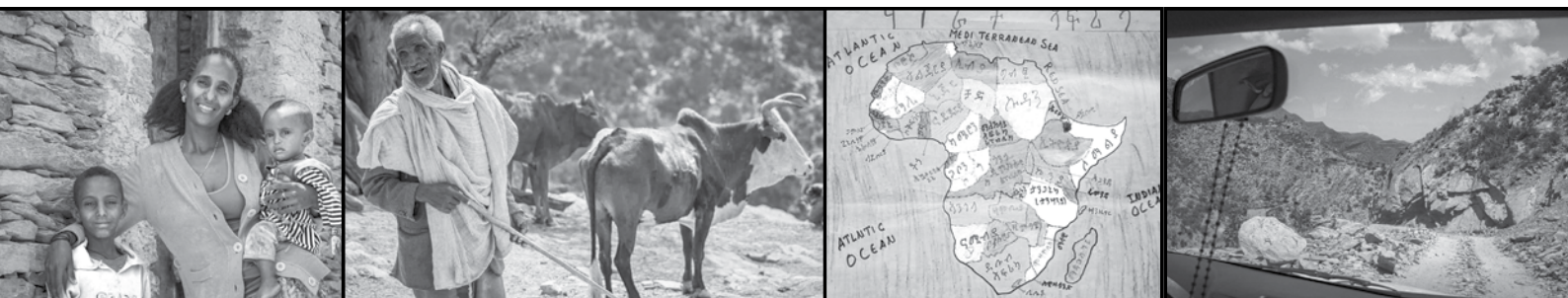
V ďalšom krátkom filme *Hananyeta* (5 minút) nahliadneme do alitenskej škôlky.

Projekt, pre ktorý tento rok koledujeme je zameraný na zdravotnú pomoc mamám a deťom do päť rokov.

Väčšine detí v škôlke (ktorá je jedným z projektov sestier Vincentiek v Etiópii) pomohlo zdravotné stredisko narodiť sa a vyrásť v zdraví.

Sestra Meaza nám ukáže, ako sa v náročnom teréne šoféruje sanitka, ktorú podporujú slovenskí koledníci. Stretneme veselých malých škôlkárov aj pôrodného asistenta Eyoba, ktorý už na svet pomohol stovkám detí.

Okrem malej Weini spoznáte aj Ababinho syna Birhaneho či suseda, ktorý napriek veku prejde denne dlhé kilometre za pašou s kravami. Tmavá bodka na mape z alitenskej škôlky ukazuje, kde hľadať Alitenu, ak by ste sa vybrali do Etiópie. Cestu spoznáte aj cez naše fotky a krátke filmy.

Stretko 1: Život detí v Alitene

Vyberte si z nasledujúcich aktivít a hier

Cieľ stretnutia: Priblížiť deťom hravou formou život ich rovesníkov v etiópskej Alitene.

Pomôcky: Nájdete ich pri jednotlivých úlohách.

Návrh na priebeh stretnutia:

Na úvod deťom prezradte, že dnes sa presuniete na sever Etiópie do mestečka Alitena. Práve tam je jeden z projektov, pre ktoré tento rok koledujeme. Dnes si hrami a aktivitami priblížime život miestnych detí. Je trochu iný ako ten náš, ale máme aj veľa spoločného.

Na začiatku stretnutia môžete deťom pustiť krátky film z alitenskej škôlky, kde stretnú aj deti z našej prvej aktivity.

1. Deti z Aliteny radi spievajú. Aj my?

Pomôcky: Video s piesňami, texty z prílohy A a hudobné nástroje.

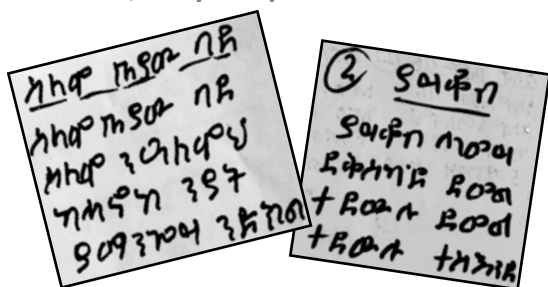
Dve etiópske detské piesne o rannom vstávaní (Jaikob Havej) a o mieri (Selam) pre nás naspievali deti z alitenskej škôlky. Melódia je jednoduchá, ale výslovnosť dá zabráť.

Naučte sa s vašimi deťmi pesničky priamo od našich etiópskych kamarátov. Texty aj s výslovnosťou sú pre malých i veľkých spevákov v prílohe A.

Aké pesničky by sme naučili etiópske deti, keby nás prišli navštíviť?

Video s pesničkami nájdete na www.dobranovina.sk v sekcii materiály

Piesne nájdete v PRÍLOHE A

Rahat, Solina, Fursa, Tesfay a Todros (zľava) počas nahrávania pesničky.

Alitenský chlapec nesie slamu.

2. Deti z Aliteny sa radi hrajú. Aj my?

Kukúlu

Potrebuje: Priestor, v ktorom sa dá schovávať a naháňať. Kukúlu je schovávačka-naháňačka, pohybová hra.

Jedno z detí je orol, ktorý má chuť na sliepky. Postaví sa tvárou k stene a zakryje si oči. Ostatné deti sa zatiaľ v miestnosti poschovávajú. Orol za chvíľu zavolá: kukúlu. Ak ešte deti nie sú poschovávané, odpovedia volaním: Alnegam (ešte je noc). Orol po chvíli znovu zakričí: kukúlu. Ak sú deti už schované na volanie kukúlu už neodpovedajú. Vtedy orol povie: Nega (vychádza slnko).

Orol začne sliepky hľadať. Deti môžu zostať v úkryte, alebo sa snažiť „zachrániť v domčeku“. Zachráni sa tak, že sa dotkne steny, kde stál orol, a pobozkajú si vlastnú ruku. Orol zatiaľ deti hľadá, ale môže sa vracajť aj k „domčeku“. Keď niekoho zbadá, povie jeho meno. Kurča je chytené, keď orol povie jeho meno a KUKÚLU. Dieťa, ktoré orol zbadal, sa snaží dotknúť sa steny a pobozkať svoju vlastnú ruku skôr, ako orol povie kukúlu. Ak to orol stihne skôr ako kurča, ulovil ho. Ak budú kurčatá spolupracovať, môže sa veľa z nich zachrániť. Prvé chytené dieťa sa stáva orlom v ďalšom kole.

Porozprávajte sa s deťmi, ako sa im hra páčila. Pripomína im nejakú slovenskú detskú hru? Vedia vymyslieť stratégiu/obmenu hry, pri ktorej sa najviac kurčiat zachráni?

3. Deti z Aliteny doma radi pomáhajú. Aj my?

Medzi domáce práce, pri ktorých najčastejšie alitenské deti pomáhajú, patria chodenie po vodu, starostlivosť o dobytok (pasenie, čistenie, dojenie...), zbieranie dreva na varenie, pomoc s nosením rôznych nákladov (napríklad zrna do mlyna) či starostlivosť o mladších súrodencov.

Nanosme drevo

Pomôcky: Štyri stoličky, špagle, slamky alebo iný materiál, ktorý predstavuje drevo (60 ks).

Väčšina ľudí v Alitene používa pri varení drevo alebo drevené uhlie. Lesy okolo Aliteny sú takmer úplne zničené dlhoročnými bojmi v tomto pohraničnom kraji. Stromy sa nesmú rúbať a ľudia by mali variť na uhli, ktoré sa dá kúpiť na trhoch. Väčšina rodín je tu však chudobná a na uhlie jednoducho nemá peniaze. Deti chodievajú zbierať suché poodlamované konáre, aby doma trochu ušetrili.

Hru si zahráme v dvoch tímoch. Tímy budú medzi sebou súťažiť, ale v rámci tímu bude dôležitá schopnosť spolupracovať. Tímy postavte do dvoch radov oproti sebe. Ich úlohou je rýchlo presunúť nazbieranú kopy dreva z lesíka domov.

Na oba konce každého radu postavte stoličky – jednu prázdnu a jednu s kôpkou dreva (môžete použiť prázdne roľky z toaletného papiera, slamky alebo niečo podobné).

Tímy súťažia v tom, kto rýchlejšie presunie všetko drevo na prázdnu stoličku (domov).

Pravidlá môžete obmieňať: deti môžu naraz presúvať iba jeden kus dreva, nesmú sa rozprávať, môžu sa poradiť o stratégii dopredu, drevo presúvajú poza chrbát (keďže horské cestičky sú náročné, ani podávanie nebude také jednoduché!)

Pri studni v Alitene.

Kam sa nám postrácali ovce, kozy a oslíci?

Pomôcky: Obrázky zvierat z prílohy B.

Nieko si povie, že pasenie je jednoduchá práca. Človek si môže aj pospať alebo zahrať futbal s kamarátmi a ovce sa zatiaľ nažerú trávy. V Alitene je veru pasenie neľahká práca. Deti sa pri nej nachodia dlhé kilometre. Krajina je tu veľmi suchá, a tak sa pastieri aj s ovcami snažia nájsť každý chumáčik trávy či krík, na ktorom vyrástli čerstvé lístky. Keď ozaj nič zelené nerastie, poslúžia dobytku ale aj ľuďom aj kaktusy opuncia.

Vy ste sa trochu zarozprávali s kamarátmi a ani ste si nevšimli, ako sa vám v okolitých kopcoch postrácali

PRÍLOHA B

kozy, ovečky, kravy aj somáriky. Vedúci už pred príchodom do miestnosti poschovával na rôzne miesta papieriky so zvieratkami – ich počet by mal byť aspoň trojnásobkom počtu detí v skupine, aby mal každý šancu niečo nájsť. Úlohou detí je ich všetky nájsť a zhromaždiť na jednom mieste. Hru môžu hrať deti ako jednotlivci, alebo v tímoch.

4. Deti z Aliteny prekonávajú ťažkosti. Aj my?

Cesta po vodu.

Pomôcky: Papierové alebo plastové poháriky, prípadne iné nádoby na vodu, papierová lepiaca páska, šatky na oči, papier, slamky, úlohy z prílohy A.

Cesta po vodu môže byť riadnou skúškou v prekonávaní ťažkostí. Niektoré rodiny majú somárika, ktorý pomáha nanosiť vodu, inde nosia iba ľudia. Veru v alitenských domoch nemajú kohútik, čo len otočia a tečie voda. Na čo všetko potrebujú domácnosti vodu? (pitie, varenie, umývanie sa, pranie, napájanie domácich zvierat...)

Po vodu sa chodí k studniam. Tí, čo majú šťastie, majú studňu neďaleko domu. Iní musia chodiť po vodu aj niekoľko kilometrov. Ababa, ktorú spoznáte na budúcom stretku, má najbližšiu studňu vzdialenú asi tri hodiny chôdze.

PRÍLOHA A

Vedúci hry pripraví cestu v miestnosti alebo v budove, kde sa koná stretnutie. Hra nie je súťaživá. Na jednu skupinku odporúčame 6-7 detí, aby na seba dlho nečakali. Keď si budú navzájom pomáhať, všetky úlohy na ceste po vodu spoločne zvládnu.

Každé dieťa v skupinke dostane 1 prázdny papierový/ plastový pohárik.

Pri náročnejšej alternatíve dajte 2-3 deťom pohárik s nenápadnou dierou a pri studni, kde zistia, že im voda vyteká, nechajte izolačnú/lepiacu pásku na opravu. Námety na jednotlivé stanovištia nájdete v prílohe A. Vyberte si z nich podľa vašich priestorových a časových možností.

5. Deti z Aliteny si vedia spraviť vlastné hračky. Aj my?

Pomôcky: Rôzny materiál na výrobu hračiek – špagátiky, zvyšky látky, noviny, plastové fľaše, kartón... Podľa toho, čo máte k dispozícii.

V Alitene nie je žiaden obchod s hračkami. Deti ich poznajú hlavne zo škôlky. Hračky a hry si väčšinou vyrábajú sami, z rôznych materiálov – starých kúskov látky, igelitu, prasknutej plastovej kanistry na vodu a podobne.

Zvládnete si nejakú hračku, hru, alebo hudobný nástroj vyrobiť z materiálov, čo tu máme na stole? (Deti môžu pracovať jednotlivo, vo dvojiciach alebo väčších skupinkách.)

Na stôl poukladajte rôzne materiály podľa vašich možností: kúsky špagátov, nití, látok alebo oblečenia, plastové fľaše/nádoby, kúsky dreva, kamene.

Deti vás určite prekvapia tým, čo vymyslia. Spoločne si jednotlivé hračky/hry predstavte a vyskúšajte.

6. Deti z Aliteny sa radi učia nové veci. Aj my?

V Alitene sa deti učia viacero jazykov. Rodným jazykom väčšiny z nich je saho. V oblasti, kde žijú, prevláda tigraský jazyk, ktorý tiež musia zvládnuť. No a oficiálnym jazykom Etiópie je amharčina. Amharsky sa deti učia v škole. Amharčina aj tigrasčina používa rovnakú abecedu. Nazýva sa *fidel*. Pripravili sme pre vás štyri slová:

Etiópia

ኢትዮጵያ

mier

ሰላም

láska

ፈቃድ

radosť

ደስታ

Spolu s deťmi si ich môžete skúsiť napísať a porozumieť aj tomu, ako sa čítajú. (viď príloha A)

Záver stretnutia:

Porozprávajte sa s deťmi, ako sa im stretnutie páčilo. Chceli by niekedy ísť do Etiópie?

Čo by sa im tam asi páčilo? Čo by bolo ťažké?

Na záver sa môžete spoločne pomodliť za deti v Etiópii a zvlásť za tie v Alitene, na ktoré ste dnes špeciálne mysleli.

Stretko 2: Na ceste k životu - téma 23. ročníka Dobrej noviny

Spoznajte Ababu a Weini

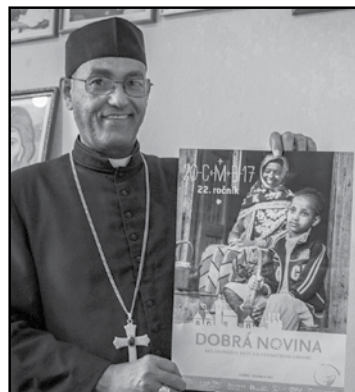
Cieľ stretku: Prostredníctvom príbehu Ababy a Weini priblížiť deťom potrebu zdravotnej pomoci, ktorú Dobrá novina podporuje v etiópskej oblasti Irob.

Pomôcky: Plagát Dobrej noviny, kópie prílohy C so sériou fotografií (alternatíva: premietnite tieto fotky z nášho webu), kvíz z prílohy D, skladačka *Etiópsky betlehem*.

Môžete použiť aj fotoprezentáciu alebo film Cesta z materiálov Dobrej noviny.

Tohtoročný plagát Dobrej noviny.

Biskup Tesfaselassie Medhin s plagátom Dobrej noviny.

Návrh na priebeh stretku:

Začať môžete s plagátom Dobrej noviny. Pamätajú si ešte deti, kto bol na plagáte minulý rok? Iste si spomenú na malú Zamzam, ktorá s podporou koledníkov môže chodiť do školy spolu s inými kamarátmi s postihnutím. O tom, ako sa darí Zamzam po roku, sa viac dozvieme na našom webe v januári.

Na dnešnom stretku sa dozvieme viac o Ababe a Weini, ktoré sú na tohtoročnom plagáte. O Etiópii už všeličo vieme a tak najprv zapojíme vedomosti a našu predstavivosť a skúsime vytvoriť príbeh iba pomocou fotografií.

PRÍLOHA C:
fotky k aktivite

Skupinová tvorba príbehu

Aktivita

Ideálne by deti mohli túto aktivitu robiť v 4-6 členných skupinách s jedným zapisovateľom (to môže byť aj vedúci). Skupinka sedí v kruhu. Každé dieťa si pozrie sériu fotiek z prílohy C. Papier s fotkami je v strede – jedno dieťa si ho vezme a začne rozprávať príbeh – podľa toho čo vidí na prvej fotke a čo si v súvislosti s ňou myslí a predstavuje. Keď dokončí podá papier ďalšiemu dieťaťu, ktoré pokračuje v príbehu pomocou druhej fotky atď. Zapisovateľ nemusí písať všetko doslovne, hlavne zachytiť hlavný obsah. Takto skupinka pokračuje až po fotku 9, kde príbeh ukončia.

Zapisovateľ prečíta, čo zachytil a deti v skupinke doplnia, ak niečo dôležité chýba. Ak máte na stretku málo detí, môžete aktivitu urobiť aj v jednej skupinke. Všetky deti na stretku zvolajte do jednej skupinky a zapisovatelia predstavia jednotlivé príbehy.

Sú príbehy podobné? Majú šťastný koniec? Sú uveriteľné, mohli sa veci odohrať aj tak?
Páčia sa nám príbehy jednotlivých skupín?
Sme zvedaví aký je ozajstný príbeh Ababy a Weini z plagátu Dobrej noviny?
Ktorá skupinka bola najbližšie realite?

Ako deťom priblížiť príbeh z Aliteny:

- môžete použiť fotoprezentáciu (viac o nej nájdete na str. 4),
- príbeh môžete zhrnúť podľa nasledujúceho rozprávania.

1. V horách na severe Etiópie leží mestečko Alitena, kde sa odohráva náš príbeh. Dôležitú úlohu v ňom hrá zdravotné stredisko, ktoré má špeciálne prepojenie so Slovenskom.

2. Do Aliteny sa môžete dostať peši alebo na silnom terénnom aute. Cesty tu nie sú veľmi dobré. Sú kľukaté, strmé, kamenisté a často vedú nad hlbokými zrázmi. Šofér v miestnom kraji musí byť poriadne šikovný a odvážny.

3. Kedy ľudia naozaj potrebujú auto? Kedy je veľmi dôležité sa niekam rýchlo dostať? Nuž, asi vtedy, keď ide o život. Sestra Meaza vraví, že závidí koledníkom, že už ako deti môžu pomáhať zachraňovať životy. Sanitku na fotke podporujú práve naši koledníci. Vďaka sanitke sa ľudia dostanú rýchlejšie k zdravotnej pomoci. V boji o život pacientov často rozhoduje čas. Sanitka sa nedostane všade, keďže na mnohé miesta v tomto kraji cesty nevedú. Ľudia často prinesú chorých na nosidlách na miesto, kde už čaká privolaná sanitka.

4. Keď sa Ababine tehotenstvo blížilo k narodeniu jej druhého dieťaťa, bolo jej veľmi zle. Príbuzní zavolali sanitku, a keďže Ababin dom je asi pol hodinu chôdze od zjazdnej cesty, odniesli ju tam. Sanitka Ababu odviezla do zdravotného centra v mestečku. Ababa chválila šoféra,

Sr. Meaza a šofér Robier s alitenskou sanitkou.

že bol veľmi opatrný a hoci ich v sanitke oboch hádzalo pri náročnej jazde, povzbudzoval ju, že všetko dobre dopadne.

5. A už sme v pôrodnej sále. Ababe sa tu narodila dcérka Weini. Mamka aj bábätko boli v poriadku. Keďže doma nemajú prístup k vode a s malým bábätkom by to bolo ťažké, ostali ešte pár týždňov v mestečku u príbuzných.

6. A tu už je Ababa naspäť doma. S malou Weini na chrbte – podobne ako mnohé ženy v Etiópii – zvláda všetky domáce práce. Chodí po drevo, po vodu, varí a stará sa o domácnosť. Keď išla s Weini na kontrolu a očkovanie, lekári zistili, že dievčatko je vážne podvyživené. V Alitene jej už nevedeli pomôcť, a tak ju sanitka zaviezla do nemocnice v meste Adigrat, kde ju znovu dostali do formy.

Ababa s deťmi – Birhanem a Weini pred domom.

7. Ababa s manželom zatiaľ nemajú oslíka, ktorý je v tomto kraji veľmi užitočným zvieratkom a najdôležitejším dopravným prostriedkom. Vždy sa potešia, keď im oslíka požičajú susedia – najmä keď potrebujú ísť po vodu. Najbližšia studňa je totiž vzdialená 3 hodiny chôdze v kopcoch.

8. Malá Weini už má dva roky a ani na nej nevidieť, že bola podvyživená. Je drobná ale silná a chce pomáhať mame, napríklad aj pri pražení kávy, no na to musí ešte pár rokov počkať.

9. Otec Tesfay tiež vždy dozerá, aby Weini jedla. Sám tvrdo pracuje na poli, aby sa o rodinu dokázal postarať a aby nikdy nehladovali.

PRÍLOHA D:
kvíz o Etiópii

Alternatívne aktivity:

1. S deťmi si môžete otestovať, koľko toho viete o našej ťažiskovej krajine – Etiópii. Krátky kvíz aj správne odpovede nájdete v prílohe D.

2. Medzi prílohami k metodickým materiálom nájdete aj farebnú skladačku betlehemu s etiópskym motívom. Pripravili sme ju v spolupráci s detským časopisom Rebrík. Môžete si ho poskladať na koledníckom stretku. Betlehem vychádza aj ako príloha k decembrovému Rebríku, takže ho už niektorí malí koledníci možno majú. My k nemu ponúkame špeciálny doplnok: obrázok (príloha E) na vyfarbenie a nasledujúcu aktivitu, ktorú môžete spraviť s deťmi.

Našli ste v etiópskom betleheme Ababu s Weini? Kde sú? Čo vám na tomto našom betleheme pripomína Etiópiu alebo priamo Alitenu? Sme v tejto skladačke aj my? Kde?

Prílohu E môžete prefotiť na tvrdší papier a postupne ju vyfarbovať podľa toho, ako sa vám bude dariť plniť kolednícke úlohy. Bude z neho milé pozadie za skladačku betlehemu.

Na obrázku vidíte štvorcové políčka. S každou splnenou úlohou môžete jedno vyfarbiť. Ak budete mať tento obrázok ako pozadie k betlehemu, môžete úlohy chápať aj ako dary, ktoré do betlehema prináša vaša kolednícka skupinka. Samozrejme, úlohy si môžete aj upraviť a pozmeniť.

Kolednícke úlohy

- zúčastnili sme sa na vysielacej svätej omši pre koledníkov
- nacvičili sme si kolednícky program
- pripravili sme si kolednícku výstroj
- pomodlili sme sa za našu farnosť – aby sme vždy vedeli, že nestačí pomáhať len ľuďom v ďalekej Etiópii, ale chceme si pomáhať aj navzájom
- spoločne sme na stretku vymysleli aktivitu, ktorú spravíme pre našu farnosť niekedy po koledovaní
- roznášali sme radostnú dobrú novinu z domu do domu
- pozvali sme ľudí z našej farnosti na stretnutie, aby sa viac dozvedeli o našich priateľoch v Etiópii
- zistili sme si, kde bývajú starí, chorí a osamelí ľudia, aby sme ich nezabudli navštíviť s koledami a požehnaním
- vyvesili sme plagáty Dobrej noviny
- porozprávali sme o tom, pre koho koledujeme aj rodičom a kamarátom
- pozvali sme aspoň jedného nového kamaráta, aby sa pridal ku koledovaniu
- to, čo sme vykoledovali, sme poslali na projekty v Afrike
- pomodlili sme sa za ľudí v Afrike, s ktorými nás spája Dobrá novina
- zakoledovali sme spolu pánovi farárovi
- pripravili sme pánovi farárovi pár ozdôb na vianočný stromček

PRÍLOHA E:
obrázok k aktivite
s betlehemom

Farebná príloha
ETIÓPSKY BETLEHEM

REBRÍK

Tieto snímky sú už z roku 2017. Weini tu má už dva roky. V kuchyni pozoruje mamku pri pražení kávy a otcovi s dedkom robí spoločnosť pri jej pití. Na poslednej fotke nám predvádza svoju loptičku zo špagátikov.

Ďalšie tvorivé námety inšpirované Etiópiou a koledovaním

Na kolednícke stretká zaradíte aj tvorivé aktivity.

Príloha F
Vystrihovačky na okno

Etiópska čelenka alebo koruna pre kráľa

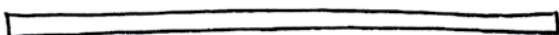
Chcete mať počas koledovania na sebe aj niečo etiópske? Čo tak si spraviť jednoduché čelenky v etiópskych farbách? Budete potrebovať tvrdý papier, pravítko, lepiacu pásku, bavlnky alebo vlnu (červenú, žltú, zelenú a modrú).

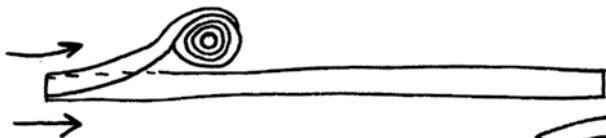
Ak máte málo času, môžete namiesto vlny použiť aj voskovky či fixky v tejto farbe a čelenky si iba jednoducho vyfarbiť.

Postup:

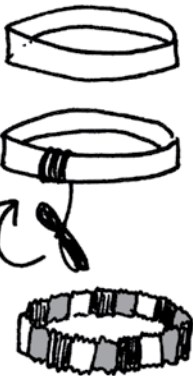
1. Vystrihnite prúžok tvrdého papiera. Dĺžka by mala byť asi o centimeter viac ako obvod hlavy, aby deťom dobre sadla aj keď papier obmotáte vlnou. Šírku si môžu deti zvoliť samy. Pekná bude úzka (1 cm), ale aj výrazná široká čelenka.

2. Prúžok z oboch strán podlepte lepiacou páskou, aby čelenka dlhšie vydržala. Potom ju ešte zlepte do kruhu.

3. A teraz už môže začať obmotávanie pásky vlnou – v 2-4 centimetrových úsekoch striedajte štyri farby z etiópskej zástavy.

4. Možné varianty:

- Rovnomerné alebo nepravidelné striedanie farieb
- Pásik je rovný alebo sú v ňom zárezy
- Koruny pre troch kráľov? Aj tie môžete vyrobiť touto technikou, ak sa vám zapáčia

Ozdobte si okná

V prílohe F nájdete jednoduché obrázky betlehemu, anjela a oslíka so sv. rodinou. Môžete ich pre svojich koledníkov prekopírovať na biely alebo farebný papier. Keď ich opatrne vystrihnú, budú z nich pekné ozdoby do okien.

Ozdoba na pokladničku

Chcete mať aj na koledníckej pokladničke niečo etiópske? V prílohe G nájdete anjela, nakresleného v štýle z etiópskych ikon. Deti ho môžu pekne vyfarbiť. Ak ho dáte zalaminovať, zvládne – prilepený na pokladničku – aj nepríjemné zimné počasie.

Nezabudnite pokladničku zabezpečiť a prilepiť na ňu aj identifikačnú nálepku Dobrej noviny.

PRÍLOHA G
anjel na pokladničku

Farebná príloha
ETIÓPSKY BETLEHEM

PRÍLOHA E:
Obrázok k aktivitě
s betlehemom

Farebná vystrihovačka betlehemu má tiež etiópsky nádych. Môžete ju použiť pri aktivitách k *Stretku 2* (strana 8) alebo si spolu s malými koledníkmi betlehem vystrihnúť a poskladať. Podarí sa vám na ňom spolu nájsť etiópske prvky?

**Etiópsky betlehem
sme pripravili v spolupráci s Rebríkom.**

Rebrík, katolícky časopis pre deti vo veku 6 – 10 rokov, sa zameriava na rozvíjanie kresťanského životného štýlu. Pomáha deťom osvojiť si pravdy katolíckej viery a vedie ich k praktickému životu v jej duchu.

Poskytuje podnety pre komunikáciu na náboženské i sekulárne témy, a tak napomáha formácii detí v rodine, škole i vo farnosti. Venuje sa príprave na prvé sväté prijímanie, rozvojovému vzdelávaniu a čítaniu s porozumením.

Informácie o časopise a predplatnom nájdete na stránke www.rebrik.sk.

Spájajú nás aj ikony

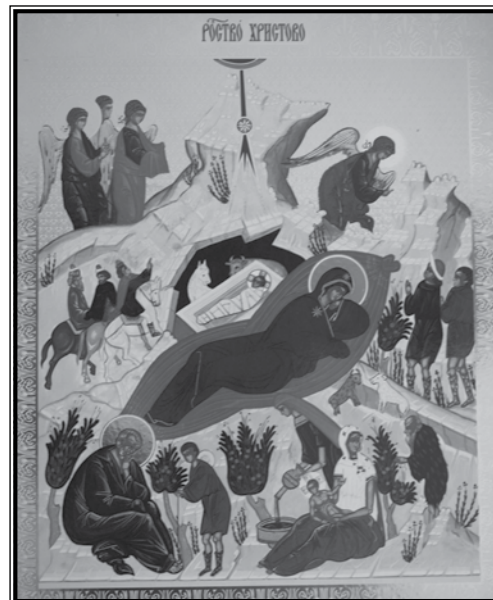
Etiópia je jednou z najstarších kresťanských krajín na svete. Začiatky kresťanstva tu siahajú do 4. storočia. Najväčšou kresťanskou cirkvou v Etiópii je Etiópska ortodoxná cirkev Tewahedo. Etiópska katolícka Cirkev patrí k východnému obradu podobne ako gréckokatolícka na Slovensku.

Kresťanské cirkvi v Etiópii a našu gréckokatolícku cirkev okrem iného spájajú ikony, ktoré sú súčasťou liturgie i výzdoby kostolov.

Našich kamarátov – koledníkov z východu Slovenska, ktorí patria ku gréckokatolíckej cirkvi sme sa opýtali na nejakú zaujímavú ikonu, ktorú by nám chceli predstaviť.

Prezradili nám, že pravý význam Vianoc pekne vystihuje ikona Narodenia Pána. Tvorba ikon sa nazýva ikonopisectvo. Ikony sa teda nemalujú, ale píšú. Je to veľmi náročný proces, každá farba, každý prvok má svoj hlboký význam.

V minulosti bola tvorba ikon výsadou mníchov – ako jedna z foriem modlitby. Dnes sa ikonografiu venujú aj ľudia, ktorí nežijú v kláštoroch či pustovniach.

Ikona Narodenia Pána

V centre ikony Narodenia je Kristus, ktorý leží v obdĺžnikovej stáby truhličke v čiernej jaskyni. Jaskyňa znázorňuje temnotu, v ktorej bol svet. Kristus prišiel do tejto temnoty ako Slnko spravodlivosti. Jaskyňa je zároveň aj predobrazom hrobu, do ktorého bude Ježiš pochovaný po ukrižovaní. Okrem toho je Kristus uložený akoby v malej rakve a zabalený podobne ako mŕtvola. To všetko odkazuje na to, že Ježiš prišiel na svet nato, aby sa obetoval za nás.

Hviezda, ktorá ukazuje zhora na novonarodeného Božieho Syna, má často tri lúče ako symbol presvätej Trojice. V súvislosti s hviezdou je zaujímavé poukázať aj na fakt, že v staroveku si mnohí mysleli, že osud každého človeka je určený konštaláciou hviezd, pri ktorej sa narodí. Ale keď sa narodil Kristus, tak aj hviezdy sa pohli a museli sa prispôbiť – jedna „zišla“ do Betlehema.

Zaujímavá je aj postava Jozefa sediaceho v rohu ikony. Pri ňom je stavec, ktorý sa s ním rozpráva. Väčšina teológov sa zhoduje, že stavec je prorok Izaiáš, ktorý prichádza k Jozefovi, ktorý ešte stále nerozumie tajomstvu. Izaiáš mu vysvetľuje, že teraz sa naplnilo jeho proroctvo o Panne, ktorá rodí syna Emanuela, čo znamená „S nami Boh“. (Iz 7,14n.)

Symbolov na ikone je veľmi veľa. Môžete sa na nich popýtať svojich kamarátov gréckokatolíkov. Isté je, že ikony nám môžu pomôcť hlbšie popremýšľať o tom, že v našom živote sa odzrkadľujú všetky symboly na ikone. Raz sme mŕtvi a temní ako jaskyňa, inokedy sa stávame hviezdou alebo anjelmi, ktorí zvestujú a ukazujú na Krista. Sú chvíle, keď prinášame Krista na tento svet ako Bohorodičku, no niekedy nás zasa prepadne pochybnosť ako Jozefa. Pochybujeme o Božej láske a múdrosti. Možno sme už boli aj v postavení pohanov hľadajúcich pravdu alebo pastierov klaňajúcich sa Kristovi. V tom všetkom je najdôležitejšie nestratiť dôveru a mať pred Bohom priame a otvorené srdce.

Liturgický aspekt – ako oslavujú Vianoce gréckokatolíci?

Deň pred Narodením Pána – teda 24. decembra – zachováme prísny pôst až do večera. Ak tento deň pripadne na sobotu alebo nedeľu, pôst sa presúva na piatok. V tento deň slávime ráno kráľovské hodinky – cárske časy.

Na nich čítame žalmy a čítania zo Starej i Novej zmluvy, ktoré predpovedajú alebo ohlasujú Kristovo narodenie. Poobede sa potom slávi veľká večiereň s liturgiou sv. Bazila Veľkého s ôsmymi starozmluvnými čítaniami, ktoré sa vzťahujú k sviatku Narodenia.

Treba podotknúť, že ak predvečer, teda 24. december, pripadne na sobotu alebo nedeľu, vyzerá usporiadanie bohoslužieb trochu inak. Večer potom slávime Veľké povečerie s litiou – požehnaním chleba, pšenice, vína a oleja. Niekde sa spolu s povečerím slávi hneď aj utiereň. Liturgia sviatku sa slávi 25. decembra doobeda.

Pozdrav

Treba spomenúť pozdrav, ktorým sa gréckokatolíci, počas sviatku Narodenia Pána (od 25. do 31. decembra) zdravia:

Christósradžájestja!

Odpoveď: Slavítejehó! (Slavíte!)

[Po slovensky: Kristus sa rodí! Odpoveď: Oslavujeme ho!]

Kiež sa narodí a rodí neustále aj v našich srdciach a skrze nás do celého tohto sveta.

Autor: Andrej Škoviera

Rozkladacia ikona z etiópskeho Mekele znázorňuje Bohorodičku a sv. Juraja.

*Príloha H
obrázky z etiópskej
ikony*

Ak sa vašim koledníkom ikony zapáčili, v prílohe H nájdete obrisy tejto ikony z Etiópie. Deti si ich môžu vyfarbiť a vypátrať, kto je svätý na koni a prečo je jedným z najpopulárnejších svätých v Etiópii.

Ikonopisectvo vyžaduje dlhú odbornú prípravu a porozumenie významu mnohých prvkov i zvládnutie techniky, takže vaše obrázky nebudú skutočné ikony. Môžu však byť pre deti inšpiráciou dozvedieť sa o ikonách viac.

Farebný obrázok ikony narodenia nájdete spolu s vysvetlením na našom webe. Môžete si spraviť krátke zamyslenie nad ikonou Narodenia s priateľmi vo vašom spoločenstve.

Námety na kolednícky program

Milí koledníci,
ponúkame vám dva námety na kolednícke programy. Vezmite ich do rúk tvorivo. Môžete z nich vybrať len to, čo sa vám hodí. Ak je vás viac, tak nejaké vinše pridojte, ak radi spievate, pridajte pár piesní. Nezabudnite na podstatu a tou je, že ste nositeľmi radostných správ, tak nech je vaše koledovanie radostné a plné nádeje.

Pri scénke troch kráľov sa nebojte pridať trochu divadelnosti. Môžete sa prechádzať po izbe v rytme koledy, alebo si pripravte veľkú knihu, z ktorej ľuďom prečítate o narodení Ježiška. Nesmie chýbať veľká hviezda a pestré kostýmy.

Nezabúdajte, že koledovanie je stará tradícia viazaná na región a zvlášť na návštevu blízkych susedov, preto sa nebojte koledovať vo svojom nárečí. Napríklad takto, ako sa koledovalo v Oravskom Veselom:

Vinšuje vom na te gode,
že by sťe mjeľi teľo mljeka jako vode
a masla tako velko grude,
dajče mi daco, bo vom zle nebude.

Koledníčka z Pobedimu.

Tri krále z Matiašoviec

Pieseň: Aký je to svit

Hľa, aká to hviezda krásna
z neba sa na nás smeje,
a to je tá hviezda šťastná,
hviezda našej nádeje.

Dajme že sa my na cestu,
akému tá hviezda mestu,
nás privedie preradostných,
Krista vidieť žiadostných.

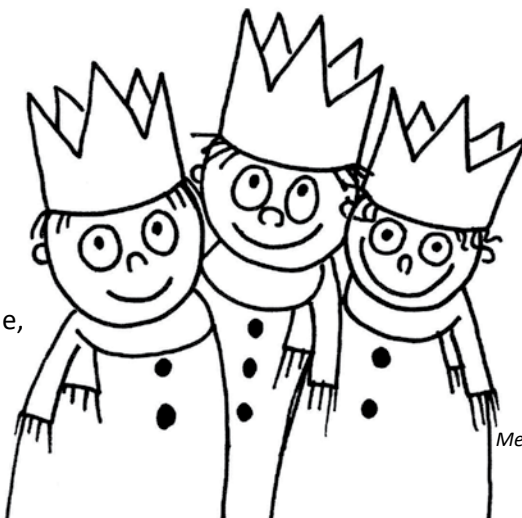
Podme aj my ponáhľajme,
k Ježiškovi sladkému,
vzácne dary prinášajme,
Bohu Synu večnému.

Zlato miery dokonalej,
nádeje tymian stálej,
myrhu lásky svojej vďačnej,
hodnú ceny nebeskej.

Pieseň: Na nebesiach nad Betlehemom

Jeruzalem celý bol vzbúrený,
kráľ Herodes stál tu podesený,
by trónu nezastihla ho strata,
zvolal zákonníkov a kniežatá,
by sa o tejto veci dozvedeli,
ihneď sväté písma otvorili,
a našli, že v meste Betleheme,
mal by sa narodiť ten Kráľ zeme,
lebo prorok píše:

(môže sa aj čítať z knihy)

Hľa Betlehem nie si v Judsku
ty tá najmenšia zem,
z teba vzíde vodca ten vznešený,
ktorý ma panovať v Izraeli.

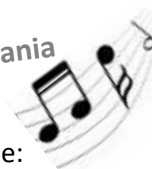
Hviezda ktorá bola sa stratila,
keď odchádzali sa zas zjavila,
do Betlehema ich sprevádzala
nad stajňou chudobnou pozastala.

Ja kráľ Gašper od juhu
obetujem ti zlato!

Ja kráľ Malher od východu
obetujem ti kadidlo!

Ja kráľ Baltazár od západu
Obetujem ti myrhu!

Pieseň: Hojnou požehnania

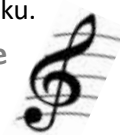

Vinšujem vám všetky vinše:
zdravia, šťastia, dobrá inšie.

I Božieho požehnania
a radosti bez prestania.
A taký kus makovníka,
čo zaberie pol chodníka.
Kapustičky, klobásu,
čo vás ňou všetkých opášu.

Milostiplné a požehnané sviatky,
nech prídu do vášho príbytku.

Pieseň: My sa odberáme

Vinšovnícky program

vhodný pre menšie deti

Pochválený buď Pán Ježiš i Márie meno
v dňoch týchto sviatočných nech je pozdraveno.
Bo celé kresťanstvo v dňoch týchto sa chystá
Osláviť pamiatku narodenia Krista.

Radosť veľkú zvestujeme: Narodil sa sveta Pán.
Neďaleko Betlehema v chladných jasiach leží sám.
Podťe s nami pokloniť sa Ježiškovi malému,
za to, že k nám z neba prišiel, svoje srdcia dáme
mu.

Počujte, jak na nebesiach anjelici spievajú,
sláva Bohu na výsostiach, pokoj ľuďom želajú.

Pieseň: Svetlo svetu sa dnes stalo

Idú traja králi od východu,
klaňajú sa tomuto rodu.

Neklaňajte sa tomuto rodu,
len sa klaňajte milému Bohu!

A ty, jasná hviezda, predchádzaj nás,
Pane Jezu Kriste, dobrú noc nám dáš!

A ty, Jozefe, ja hovorím tebe,
neopúšťaj Panny Márie.

Nevieš, čo sa má na svet narodiť?
Má Panna Mária Syna porodiť.

Na vašom stole červená ruža,
daj vašej panenke švárneho muža!

Jest v tomto dome švárnny mládenec,
azda nám on dá šesták na veniec.

Dá jemu Pán Boh švárnú ženu,
Annu alebo Zuzanu.

A ja malá panna
vítam Krista Pána.
A ja si ho vítam,
peniažtek si pýtam.
Peniažtek mi dajte,
zdraví ostávajúte.

A ja malý, neveličký,
pýtam si ja do kapsičky,
kus koláča, kus pagáča,
donesiem vám zajtra vtáča!

Pieseň: Vinšujeme vám v tom novom
roku

Podťme že už domov, už nám čas prichodí
valaská zornička už horu zachodí.

Za horu zeleno, ba aj za tie kopce,
kde naši valasi pásavali ovce.

Zbohom sa tu majte, zbohom zostávajúte,
nech vás Boh požehná, od zlého zachová.

Nech zošle anjelov, tých dobrých priateľov,
nech vás ochraňujú od všetkého zlého.

Pochválen buď Pán Ježiš Kristus!

Koledníci z Kostolenej – Záriečia.

Za tie dary

C F C C Em F G C

Za tie da-ry, čo ste da-li, že-by ste sa do-bre ma-li vin-šu-je-me vám

7 G C

vin-šu-je-me vám.

2. Hospodyni šťastia, zdravia, hospodáru požehnania, vinšujeme vám, vinšujeme vám.

3. Za tie dary, čo ste dali, hojne nás obdarovali, ďakujeme vám, ďakujeme vám.

Vinšujeme vám v tom novom roku

D G D D E A D D E A D A D

Vin-šu-je-me vám v tom no-vom ro-ku A - by ste vždy zdra-ví bo - li
ho-dne ra-do - sti, ho-dne ú-spe - chu. mi-loš', lá - sku, po-koj mali

7 D A D G D D E A D

a ho-dne to - ho, čo si žia-da-te.

2. Gazdom úrodu hojnú prajeme, aby ich sýpky boli vždy plné.

/:Na koláče hodne múky, aby bol chlebiček chutný, nech vždy a všeho v hojnosti mali./

3. By ovce bačom dobre dojili a ovce paše vždy dobrej mali.

/: Nech im syr a tiež oštiepky, sladké mliečko, sušeničky, všetky komôrky nech zapíňajú./

Hojnuo požehnanja

C G C G⁷ G⁷

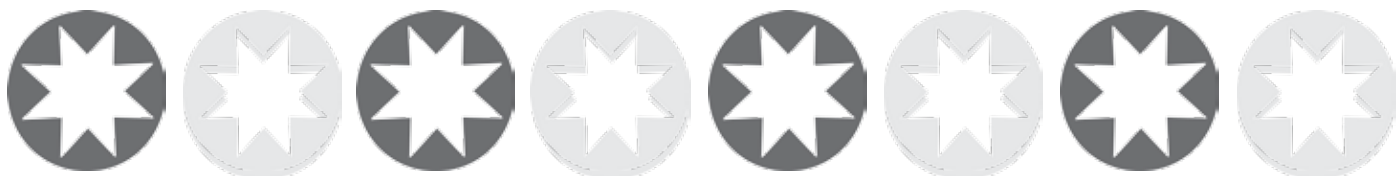
Ho-jnuo po - že - hna - nia vám ne - sie - me, Zďa - le - ka i - de - me,
šťa - stia a zdra - via vám vin - šu - je - me.

7 G G C F G C

no - vi - nu ne - sie - me, vám po - vie - me.

2. Boli sme v Betleme tejto noci, videli sme Dieťa z Božej moci.
/: Jozef ho kolembá, Mária mu spieva, bez pomoci.:/

3. Tá jeho Matička je chudobná, nad celým Betlemom opustená.
/: Hospody tam neni, v maštali musí byť Matka biedna.:/

Veselost' veliká

D A D A D A D G E A

Ve - se - lost' ve - li - ká sa zja - vi - la Sy - ná - čka Bo - žie - ho, Pá - na ze - me,
Pa - ne - nka Má - ri - a po - ro - di - la

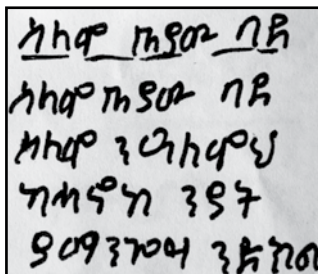
9 D A D A D

v chu - do - bnej ma - šta - li v Be - tle - he - me.

2. Chudobná Matička pri ňom stojí, lúbeznyimi slovni Jeho kojí
/: a plienky súkenné predostiera, aby odpočíval, pekne spieva.:/

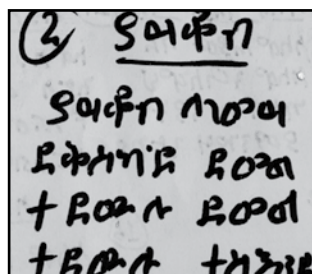

Vstávaj Jaikob

Vstávaj Jaikob – 2x
ešte stále spiš.
Zvon už zvonil – 2x
hore sa!

Mier

Mier pre ľudí tejto zeme,
mier pre celý svet.
Lásky a šťastia
nech je u nás doma viac.

Pieseň je v jazyku Saho.

Jaikob havej

Jaikob havej – 2x
dekiskádo dvel.
Tedevilv dvel – 2x
tsichádo.

prepis výslovnosti

Selam

Selami hijav báda,
selam ni álemi.
Gháno ke niat
ja mangoj nidiki.

Pieseň je v tigrjajskom jazyku.

Video k pesničkám nájdete na www.dobranovina.sk v sekcii Materiály

	Etiópia	ኢትዮጵያ	FEE	TAH	Sss
	láska	ፌቀሪ			
	mier	ሰላም	KUH	Rrr	DUH
	radosť	ደስታ	SAH	Mmm	LAH
Výslovnosť vybraných znakov písma fidel.					
Vylúštite, ktoré slová sa vyslovujú: DESTA, SALAM, FEKUR.			DAH	T	NAY

Úlohy k aktivite *Cesta po vodu*

1. Na zemi pred skupinkou je špagátom/kriedou/papierovou páskou vyznačená úzka kľukatá cestička. Po vodu odchádzate skoro ráno, aby ste sa vyhli horúcemu slnku. Je ešte tma. Deťom zaviažeme oči. Kto sa vyberie prvý? Vedúci hry naviguje hlasom – doprava, tri malé kroky rovno a podobne. Keď dieťa prejde, môže si odokryť oči a naviguje ďalšieho zo skupiny, až kým prvý úsek neprekonajú všetci.

2. Cestu zasypali balvany – papierovou páskou sú na zemi prilepené kusy papiera – preskáčte po najväčších kameňoch, aby ste nemuseli zasypať cestu obchádzať. Deti si môžu navzájom pomôcť – podať ruku, posmeliť sa v skoku. Pri ceste naspäť môžu vziať kamarátovi „vedro“ s vodou a pod.

3. Pri studni sa práve napájajú kozy a ovce. Musíte preto trpezlivo čakať. Vymyslíte zatiaľ pesničku/básničku o vode (papier pero, kde ju napíšu).

4. Pumpovať vodu z hlbokej studne dá riadne zabrať. My tú pumpu nemáme, ale na naberanie vody musíte použiť slamky. Pumpovať budete prstom. Viete, ako nabrať vodu do slamky a preniesť ju do vášho pohárika? Vyskúšajte. Ako rýchlo sa vám

spoločne podarí naplniť všetky poháriky, čo máte zo sebou? (Ak ste zvolili alternatívu s deravými pohármi, dohliadnite na opravu.)

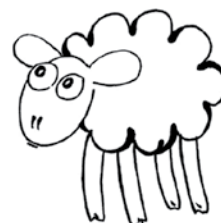
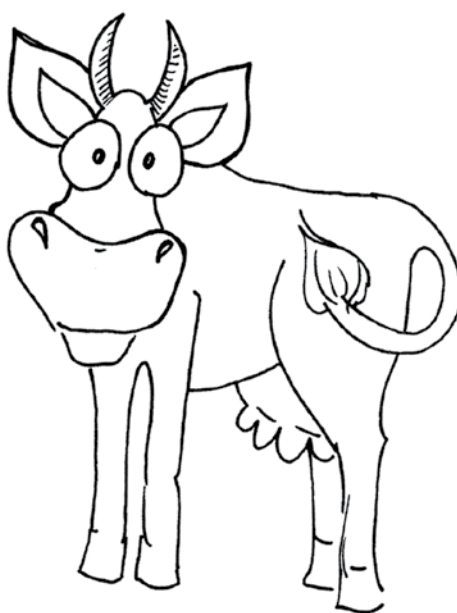
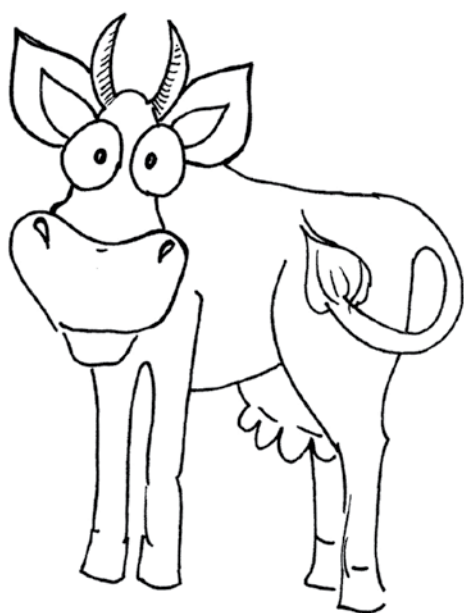
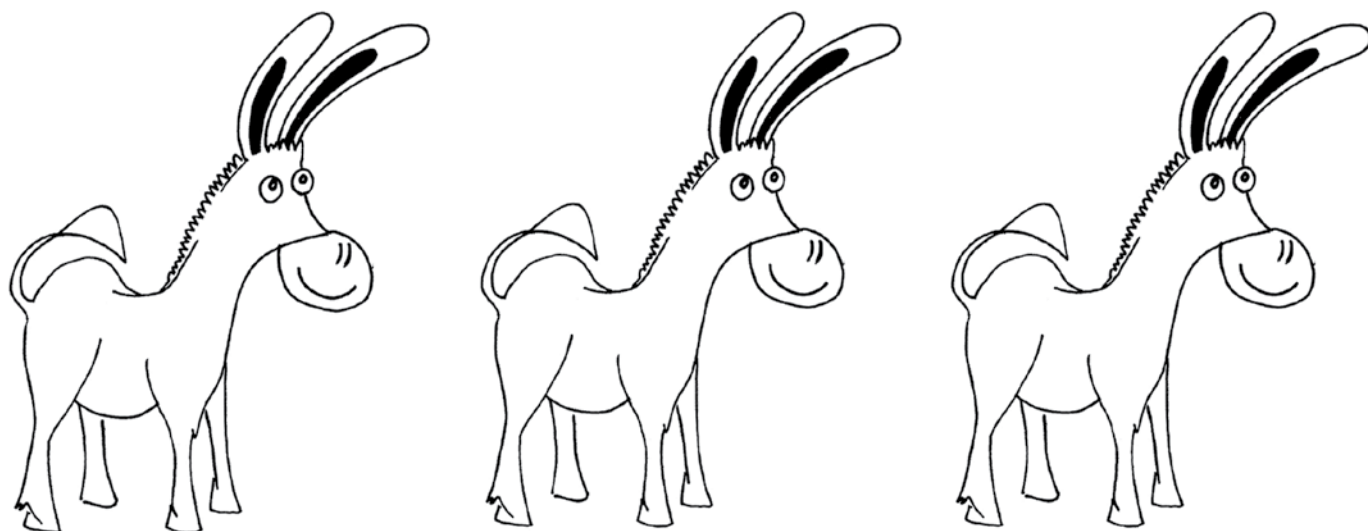
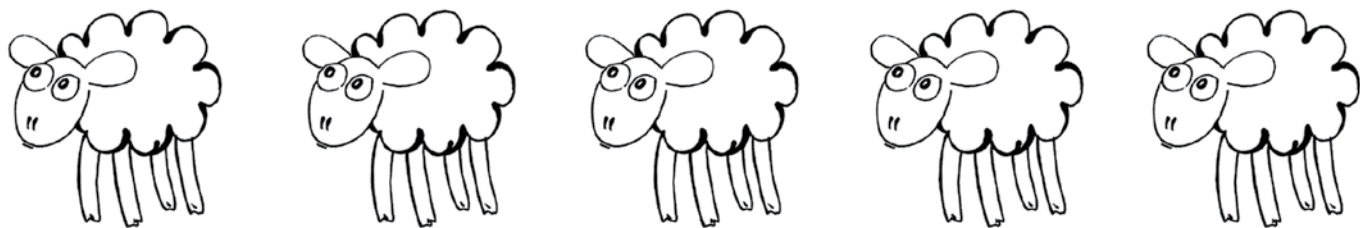
5. Stále je skoro ráno a z lovu sa vracia jeden z miestnych predátorov – hyena škvornitá (hyenu môže hrať jeden z vedúcich). Od rodičov viete, že keď človek stretne hyenu, má urobiť niečo, aby vyzeral vyšší. Chytiť nad hlavu dlhé palice, vyliezť na plecia kamaráta... čo ešte by sa dalo spraviť, aby ste pôsobili vyšší a väčší a hyenu tak dohnali? Rýchlo niečo vymyslíte. A pozor, nerozlejte si pritom vodu.

6. Stretli ste starú pani Lemlem (hrá ju niekto z vedúcich). S prázdny vedrom ide po vodu, ale veľmi nevládze. Čo urobíte?

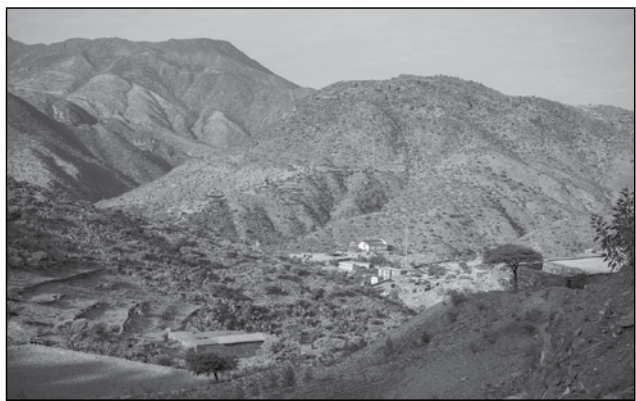
7. Opäť ste pri balvanoch na zasypanej ceste. S vodou sa po nich bude skákať náročnejšie. Zvládnete to bez vylievania? Už je biely deň, takže úzkou cestičkou, ktorou ste ráno išli po tme, len rýchlo prebehnete a šťastne dorazíte domov.

K STRETKU 1

1

2

3

4

5

6

7

8

9

Podarí sa vám k fotkám vytvoriť príbeh?

K STRETKU 2

Kvíz: Fakty o Etiópii

(správna je vždy jedna odpoveď)

1. Etiópia je druhou najľudnatejšou krajinou Afriky. Viete koľko má približne obyvateľov?

- a) 62 miliónov
- b) 93 miliónov
- c) 104 miliónov
- d) 165 miliónov

2. Aká veľká je Etiópia v porovnaní so Slovenskom?

- a) má rozlohu ako Slovensko
- b) je menšia ako Slovensko
- c) je takmer 15x väčšia ako Slovensko
- d) je viac ako 22x väčšia ako Slovensko

3. Ktorá krajina je na juh od Etiópie?

- a) Keňa
- b) Južný Sudán
- c) Južná Kórea
- d) Nigéria

4. Hlavným mestom Etiópie je:

- a) Addis Abeba
- b) Alitena
- c) Alma Ata
- d) Ana Konda

5. Ktorá plodina pochádza z Etiópie?

- a) vanilka
- b) káva
- c) zemiaky
- d) pomaranče

6. Etiópiu kolonizovali:

- a) Angličania
- b) Portugalci
- c) Taliani
- d) Nebola nikdy kolóniou

7. Aký kalendár používajú ľudia v Etiópii?

- a) lunárny
- b) gregoriánsky
- c) juliánsky
- d) aztécky

8. Nový rok v Etiópii začal 11. septembra. Aký rok je teraz v Etiópii?

- a) 2010
- b) 2017
- c) 2021
- d) 2029

9. Najbežnejším jedlom v Etiópii je injera (indžera). Čo to je?

- a) druh zeleniny
- b) druh mäsa
- c) druh chleba
- d) druh polievky

10. Oficiálnym jazykom Etiópie je:

- a) svahilčina
- b) etiópčina
- c) amharčina
- d) angličtina

11. Etiópia má obrovské prírodné a kultúrne bohatstvo a niekoľko zápisov v zozname svetového dedičstva UNESCO.

Ktoré z nasledujúcich miest zo zoznamu svetového dedičstva je v Etiópii?

- a) národný park Kilimandžáro
- b) skalné chrámy z 13. storočia - Lalibela
- c) pamiatková rezervácia ľudovej architektúry - Vlkolínec
- d) Yosemiteký národný park

12. Vyhrala Etiópia niekedy Africký futbalový pohár národov?

- a) áno
- b) nie

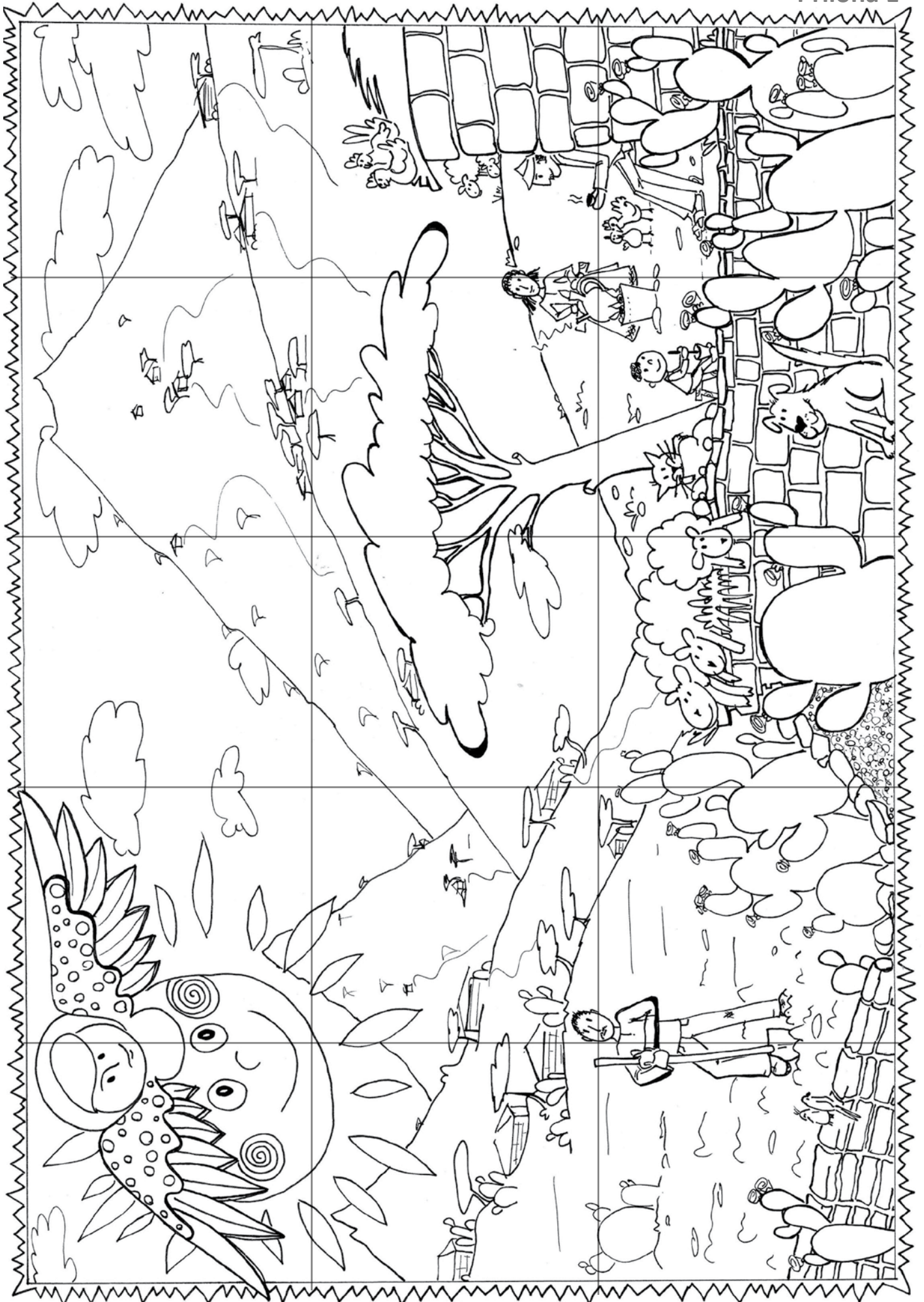
13. Prvý Afričan, ktorý vyhral zlatú medailu na moderných olympijských hrách, bol Etiópčan Abebe Bikila. Súťažil bosý.

Ktorú disciplínu vyhral?

- a) šprint na 100 metrov
- b) trojskok
- c) box
- d) maratón

Správne odpovede: 1 c, 2 d, 3 a, 4 a, 5 b, 6 d, 7 c, 8 a (rok 2011 začne 11. septembra 2018), 9 c, 10 c, 11 b, 12 a (1962), 13 d

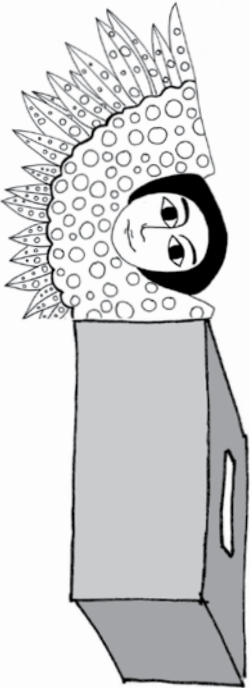
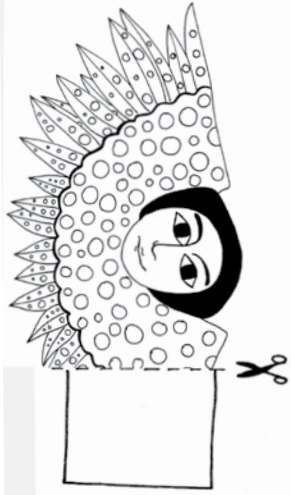

Farebný obrázok drevenej ikony z Mekele nájdete na našej webovej stránke: www.dobranovina.sk